

ישראל קואל קודא קודאק
اسرائيل تقرا كورنشاك

מדוע מתפללים ?

עיונים במורשתו של יאנוש קורצ'אק, מקורות חדשים מהגטו,
חוברת מס' 4, עמ' 149-146
תרגום: אורי אורלב

כְּאִשֶּׁר נֶאֱסָפוּ כָּל הַנְּעָרִים שֶׁנֶּרְשְׁמוּ לַתְּפִלָּה הַיּוֹמִית, שְׁאֵלְתִי מִדּוּעַ הֵם מִתְּפַלְּלִים, מִדּוּעַ בָּאִים לַהֲתַפְּלֵל. זֶה הָיָה מְזֶמֶן, כִּי שְׂאִינְנִי זֹכֵר בְּדִיוֹק, אֲבָדָה הַמְּחַבֵּרֵת שֶׁרְשַׁמְתִּי בָּהּ אֶת הַתְּשׁוּבוֹת. אִךְ כְּאֵלֶּה בְּעֶרְךָ הֵיוּ הַתְּשׁוּבוֹת:

הֵרֵאשׁוֹן אָמַר:

- מִדּוּעַ שְׁלֹא אֲתַפְּלֵל. הֵרִי אֲנִי יְהוּדִי.

הַשְּׂנִי אָמַר:

- אֵין לִי מָה לַעֲשׂוֹת בְּאוּלָם לִפְנֵי אַרוּחַת הַבְּקָר וְהַכֶּתֶה מוֹאֲרֵת וְחִמָּה.

אָמַר הַשְּׁלִישִׁי:

- אֲנִי רוֹצֶה לְקַבֵּל אֶת גְּלוּיַת הַמַּזְכָּרֵת אַחֲרֵי 280 תְּפִלוֹת מְשֻׁתָּפוֹת. חֲסָרוֹת לִי עוֹד 40.

הַרְבִּיעִי אָמַר כִּי:

- אָמַר לִי חֵבֵר מִהַחֲצָר שְׁמִי שְׁלֹא מִתְּפַלֵּל תְּבוֹא אֵלָיו רוּחַ בְּלִילָה, תִּכְנִיס אוֹתוֹ בְּשֶׁק, תִּקְשׁוֹר וְתַחֲנֹק. אִזְ אֲנִי פוֹחַד שְׂאוּלִי זֶה בְּאָמֹת.

- אִמָּא בְּקֶשֶׁה - אָמַר הַחֲמִישִׁי.

וְהַשְּׁשִׁי אָמַר כִּי:

- כְּאִשֶּׁר אֲנִי בָּא בְּשֶׁבֶת הַבֵּיתָה, סָבָא תְּמִיד שׁוֹאֵל הָאֵם הַיְלָדִים דְּתֵיִם בְּבֵית הַיְתוּמִים וְאִם אֲנַחְנוּ מִתְּפַלְּלִים. אִם הֵייתִי אוֹמֵר שְׁלֹא, הוּא הָיָה מִצְטָעֵר, וְהֵרִי לֹא אֲשַׁקֵּר לְסָבָא

הַשְּׁבִיעִי אָמַר כִּי:

- כְּאִשֶּׁר אֲבָא מֵת בַּחֲרָף לֹא הִתְחַשַּׁק לִי לְקוֹם בְּבִקְרָא כִּי לִלְכֹת לְבֵית הַכְּנֶסֶת, אֲבָל פַּעַם אַחַת חֲלַמְתִּי עַל אֲבָא וְהוּא אָמַר: "תִּתְבַּיֵּשׁ לְךָ. כְּשֶׁעוֹד הֵייתִי בְּחַיִּים וְעַבְדְּתִי לְפָרְנֶסֶתְךָ לֹא בְּרַתִּי בְּמִזְג אֲוִיר. הֵייתִי יוֹצֵא בְּכַפּוֹר וּבְגֶשֶׁם וּלְעֵתִים קְרוֹבוֹת גַּם בְּלִילָה. אֲפֹלוּ כְּשֶׁהֵייתִי חוֹלָה הֵייתִי קָם מִהַמְטָה אִם יָדַעְתִּי שְׂאוּכַל לְהַרוּיחַ מִשְׁהוֹ. וְאַתָּה מִתְעַצֵּל לוֹמֵר קְדִישׁ אַחֲרֵי. הַתְּעוֹרְרֵתִי וְהַבְּטַחְתִּי שְׁאֲתַפְּלֵל.

אֲדוֹן חוּינָה הָיָה בָּא לַתְּפִלָּה מִדִּי יוֹם בְּמִשְׁךָ שְׁנַיִם רְבוֹת. הָיָה לוֹ אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס דְּתִי; הוּא אָמַר לוֹ לְבוֹא וְאַחַר כִּי הִתְרַגַּל.

אֲנִי זֹכֵר אִיךָ הֵם עָמְדוּ זֶה לְצַד זֶה, חוּינָה הִקְטֵן וְהַאֲפּוֹרְטוֹפּוֹס הִגְדוּל שְׁלוֹ - וְהַתְּפַלְּלוּ יַחַד מִסְדּוֹר אַחַד.

הַתְּשִׁיעִי אָמַר כִּי:

- כָּל יוֹם בְּבִקְרָא אֲנִי מִתְּלַבֵּשׁ, מִתְּרַחֵץ - אוֹכֵל אַרוּחַת בְּקָר - לוֹמֵד וּמְשַׁחֵק עִם חֲבָרִים בְּבֵית הַסֶּפֶר. מִדּוּעַ שָׁגַם לֹא אֲתַפְּלֵל! יֵשׁ אֲנָשִׁים הַאוֹמְרִים שְׂאִין אֱלוֹהִים; אֲבָל אִיךָ הֵם יוֹדְעִים וְאִיךָ הֵם חֲכָמִים כְּאֵלֶּה? הֵרִי מִיִּשְׁהוֹ הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַדְּבָרִים. וְזֶה דְּנֹקָא הָיָה אֱלוֹהִים.

הַעֲשִׂירִי הֵשִׁיב בְּקֶצֶר:

- הַפּוֹלְגִים מִתְּפַלְּלִים וְהוֹלְכִים לְכְּנִסְיוֹת שְׁלֵהֶם, וְהֵיִהוּדִים לֹא צָרִיכִים לְהֵיוֹת גְּרוּעִים מֵהֶם.

הָאֶחָד עָשָׂר אָמַר:

- אִם יְהוּדִי לֹא מִתְּפַלֵּל הַחֲטָא שְׁלוֹ מְבִיא עֲנֵשׁ עַל כָּל הַיְהוּדִים. מִשׁוּם כִּי אֲנַחְנוּ חוֹלִים בְּמַחְלוֹת מַדְּבָקוֹת, מִשׁוּם כִּי יֵשׁ אֲנָשִׁים עֲנִיִּים וְיֵשׁ הַרְבֵּה צָרוֹת מִפְּנֵי שֶׁיְהוּדִים רְבִים אֵינָם מִתְּפַלְּלִים. וְאֲנִי

ילראו קוראמר קוידצאק
اسرائيل تقرا كورتشاك

לא רוֹצה שְׁיִסְבְּלוּ בְּגִלְלִי.

הַשָּׁנִים עֶשֶׂר סִפֵּר מִשְׁהוּ שְׁזָכַר מֵהַחֶדֶר :

- הַרְבֵּי לָמַד אוֹתָנוּ בַּחֶדֶר שֶׁהִיְהוּדִים סָבְלוּ הַרְבֵּה בְּגִלְלַת הַתְּפִלּוֹת שֶׁלָּהֶם. הָיוּ הוֹרְגִים אוֹתָם, שׁוֹרְפִים אֶת בְּתֵי הַכְּנֶסֶת, לֹקְחִים אֶת הַסְּדוּרִים וְזוֹרְקִים בְּבֶץ אוֹ לֶאֱשׁ, הָיוּ מְכַרְיָחִים אוֹתָם לְלֶכֶת בִּימֵי חֵג לְכַנְסִיּוֹת, אָסְרוּ עֲלֵיהֶם לַעֲבֹד וְלַצָּאת הַעִירָה. כָּל יְהוּדֵי נְחֻפְזוֹ בְּעָרֵב שֶׁבַת לַחֲזוֹר הַבִּיטָה וְלִפְעָמִים הָיָה עָלָיו לַעֲבֹר בְּעֵרוֹת וְשֵׁם הָיוּ שׁוֹדְדִים וְזָאבִים. הָרַב אָמַר שֶׁכָּל הַסָּבִים וְהַסָּבִתוֹת שֶׁלִּי הַתְּפִלּוֹ. בּוֹשָׁה שֶׁאֲנִי מִתְעַצֵּל לְלֶכֶת אֶפְלוּ לְכַתֵּה הַנִּמְצָאת כָּל כֶּךָ קָרוֹב וְשׁוֹם דְּבָר לֹא מְאִים עָלַי וְלֹא מִפְרִיעַ.

הַשְּׁלוּשָׁה עֶשֶׂר הַסְּבִיר כֶּךָ :

- כְּשֵׁינֵשׁ לִי צְרוֹת אוֹ אַחֲרֵי שֶׁרַבְתִּי עִם חֵבֵר - אֲזֵי אֲנִי מִתְּפַלֵּל וּמְסַפֵּר לְאַלְהִים אֵיךְ זֶה הָיָה, וְשֶׁהוּא לֹא צָדֵק. כְּשֶׁאֲנִי חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת כְּאַלֶּה בְּזִמְנוֹ הַתְּפִלָּה אֲנִי מְצַטְעֵר פְּחוֹת בְּגִלְלַת עֵנֶשׁ בְּלִתֵּי צוֹדֵק.

הַאֲרַבְעָה עֶשֶׂר אָמַר :

- שְׁמִתִּי לֵב שֶׁכָּאֲשֶׁר אֲנִי בֹא לַתְּפִלָּה, קָל לִי יוֹתֵר לְתַקֵּן אֶת עֲצָמֵי וְלַהֲשִׁיבֵנִי.

- יֵשׁ לִי פְחוֹת בְּעִיּוֹת וְלֹא כּוֹעֲסִים עָלַי כָּל כֶּךָ, וְאֲנִי לֹא עוֹשֶׂה שׁוֹם דְּבָר רַע לֹא בְּבֵית וְלֹא בְּבֵית הַסִּפֵּר. הַתְּפִלָּה עוֹזֶרֶת מְאוֹד.

הַחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר אָמַר :

- כְּשֶׁאֲנִי חוֹלֶה, אוֹ בּוֹאֵב לִי מִשְׁהוּ, אוֹ קוֹרָה מִשְׁהוּ רַע בְּבֵית - אִמָּא אוֹ אַחֵי חוֹלִים, אוֹ אֵין פְּרָנְסָה, אוֹ בַעַל הַבֵּית מְצִיק, אוֹ דִיר הַמִּשְׁנָה - אֲנִי מְצַטְבֵּר. וְכִשֶׁאֲנִי מִתְּפַלֵּל וּמְבַקֵּשׁ, הַמְּצַב רוּחַ עוֹבֵר וְכִבֵּר טוֹב לִי.

הַשֵּׁשֶׁה עֶשֶׂר אָמַר :

- אֲנִי בְּעֲצָמֵי אֵינְנִי יוֹדַע מְדוּעַ אֲנִי בֹא לַתְּפִלָּה. אֲנִי מִתְּפַלֵּל מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי מִתְּפַלֵּל. אֵף פֶּעַם לֹא חֲשַׁבְתִּי מְדוּעַ. אֶכְתֹּב כְּשֶׁאֲזָכֵר וְאֶכְנִיס לַתְּבַח.

הַשְּׁבַעָה עֶשֶׂר אָמַר :

- כְּשֶׁאֲנִי מִתְּפַלֵּל אֲנִי נֹזֵךְ בְּבֵית, אֵיךְ זֶה הָיָה פֶּעַם. בַּיּוֹם שֶׁבַת הָיִיתִי הוֹלֵךְ תְּמִיד עִם אֲבֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת. גַּם בְּבֵית הַיְתוּמִים יֵשׁ אַרוּחַת עָרֵב מִיְחָדָת, אֲבָל זֶה אַחֲרָת. לֹא רַע לִי, אֲבָל כְּשֶׁהָיִיתִי בְּבֵית אֶהְבֵּתִי יוֹתֵר וְגַם אֶהְבּוּ אוֹתִי. אֵף אֶחָד לֹא הָיָה קוֹרֵא לִי חֲנֻכָּה אוֹ מִפְּנֵי. גַּם בְּבֵית הַיְתוּמִים מְקַבְּלִים סְפָרִיּוֹת, אֲבָל אֲזֵי אֲבֹא הָיָה מְבִיא וְהָיָה מִתְּנַגֵּר שֶׁלֹּא יִתֵּן, שֶׁיִּתֵּן לְאִמָּא וְיֵאכַל בְּעֵצְמוֹ. זֶה הָיָה מְצַחִיק, מִפְּנֵי שֶׁיִּדְעִיתִי שֶׁזֶה בְּצַחוּק. בְּבֵית הָיָה טְשׁוּלֵנֵט בְּשֶׁבַת. בְּבֵית הַכָּל אַחֲרָת.

כְּשֶׁהָיִלְד הָאֲחֵרוֹן סִפֵּר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, נֹזֵכֵר זֶה שֶׁדְּבָר לִפְנֵי וְאָמַר : - אוֹי, אֲנִי יוֹדַע - בְּדִיוּק. אֲנִי בְּדִיוּק כְּמוֹהוּ, תְּפִלָּה זֶה כְּאֵלוּ שֶׁאֲנִי מְבַקֵּר בְּבֵית בַּיּוֹם חוֹל. אֲנִי מִתְּפַלֵּל וְנֹזֵכֵר בְּכָל מִינֵי דְבָרִים, בְּזֶה וּבְזֶה - הַכָּל כְּמוֹ שֶׁזֶה הָיָה בְּבֵית.

גַּם יְלָדוֹת רַבּוֹת הָיוּ בְּאוֹת אֲזֵי לַתְּפִלָּה. אֶת אַחַת מֵהֶן הָיוּ מְכֻנִּים אֶפְלוּ בְּשֵׁם רַבִּינִית. חֲבָבוּ אוֹתָהּ וְלָכֵן לֹא הִצִּיקוּ לָהּ, וְהִיא לֹא כְּעֵסָה.

הִיא הָיְתָה מְבַגֶּרֶת יוֹתֵר וְהָיְתָה הוֹלֵכֶת לַעֲבֹד - לְמַדָּה לַעֲשׂוֹת כְּפָפוֹת אוֹ מְטָרִיּוֹת, אוֹ מִשְׁהוּ כְּזֶה. לֹא יְכָלָה לְבוֹא בַּיּוֹם הַמְּחֻרָת, וְלָכֵן נִכְנְסָה לַפֶּתַח יַחַד עִם הַבָּנִים.

(וְאֲנִי אֶמְרָתִי שֶׁכָּלֶם בְּיַחַד יִהְיוּ רַבִּים מְדִי, וְלָכֵן הַיּוֹם הַנִּעְרִים וּמְחַר הַנִּעְרוֹת). הִיא אֶמְרָה כֶּךָ :

- מִשְׁפָּחָה פּוֹלְנִית גְּרָה אֶתְנוּ בְּאוֹתוֹ הַפְּרוֹזְדוֹר. הֵם טוֹבִים לַיְהוּדִים ; תְּמִיד מִשְׁאִילִים לְאִמָּא כְּשֶׁהִיא צָרִיכָה מִשְׁהוּ. הַפּוֹלְנִיָּה אֶמְרָה שֶׁלֹּא טוֹב אֶצֶל הַיְהוּדִים שֶׁהַבְּנוֹת לֹא חֲבִיבוֹת לַהַתְּפִלָּל, וְדוֹקָא הַתְּפִלָּה שֶׁלָּהֶן נְחוּצָה יוֹתֵר מִפְּנֵי שֶׁהֵן יוֹשְׁבוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר בְּבֵית וְנִמְצָאוֹת יוֹתֵר עִם הַיְלָדִים.

ישראל קוארט קונסיל
اسرائيل تقرا كورتشاك

רגינקה סימה במלים אלה :

- זה לא האלהים סדר שתפלתם של הבנים תהיה חשובה יותר. הרבנים המציאו את הדברים האלה מפני שהם בנים. אצל הפולנים כלם מתפללים ביחד, ואצל היהודים זה נראה פאלו שאנחנו גרועות יותר בעיני האלהים.

כאשר רגינקה סימה את דבריה הנערים לא פצו פה.

והילדות המשיכו לבוא גם להבא לתפלה.

נדמה לי שזאת היתה דוקא רגינקה שאמרה :

- כשאין אבא, נעים לדעת שהאלהים הוא אבא של כלם, ולכן גם אבא שלי. את התפלה לא צריך להבין מפני שרק מרגישים אותה.

עוד בקשתי לשאל מדוע אחרים לא מתפללים ; אז התחילו הלמודים, פוליטיקה - והכל השתנה.